

Arbeidsprogrammet for EU- og EØS-saker 2022–2023

Innhold

Innledning – utenriksministerens forord.....	2
1. En grønn europeisk giv	2
Utslippskutt og mål om et klimanøytralt Europa innen 2050	2
Grønt industripartnerskap.....	3
Velfungerende energimarkeder og energisamarbeid	4
Blå muligheter	6
Mattrygghet.....	7
Transportsektoren.....	7
Bærekraftig finans	9
2. Et Europa klar for den digitale tidsalder.....	9
Digital omstilling.....	9
European Health Data Space.....	10
Forbrukervern.....	11
Transportområdet	11
Romvirksomhet	12
Digitale trusler	12
3. En økonomi som fungerer for folk	13
Arbeidsliv	13
Skattelovgivning og regelverk for offentlig støtte.....	14
Sikre effektive kapital- og finansmarkeder	15
Avklare deltagelse i InvestEU	16
4. Et sterkere Europa i verden.....	16
5. Beskytte den europeiske levemåten.....	18
Det europeiske helseberedskapssamarbeidet	18
Legemiddelberedskap	18
EUs ordning for sivil beredskap	19
Grensekryssende kriminalitet	19
Migrasjon.....	20
Høyere utdanning.....	22

6. En styrking av europeisk demokrati	22
Demokrati, kultur og ytringsfrihet.....	22

Innledning – utenriksministerens forord

Regjeringen slår i Hurdalsplattformen fast at EØS-avtalen ligger til grunn for Norges forhold til EU. Gjennom den deltar vi i det indre marked som gir norske borgere og norsk næringsliv tilgang til et hjemmemarked med 30 land og 450 millioner mennesker. EØS-avtalen gir oss retten til fri bevegelse for personer, varer, tjenester og kapital, og sikrer like konkurransevilkår og forutsigbarhet for norsk næringsliv. EØS-avtalen er også grunnlaget for vårt brede samarbeid med EU på områder som klima og miljø, forskning, innovasjon, utdanning, helse, forbrukerspørsmål, sivil beredskap og kultur. Handlingsrommet i avtalen skal utredes og brukes aktivt, og det skal jobbes målrettet for å forsvare norske interesser overfor EU.

Håndteringen av koronapandemien har siden våren 2020 vært hovedsak i EU. Pandemien er fortsatt ikke over, men etter Russlands angrepskrig mot Ukraina i februar 2022 er det andre overskrifter som nå preger samfunnsbildet. Det sikkerhetspolitiske landskapet i Norden og Europa er i rask endring. Ingen andre land samarbeider like nært med EU om sikkerhet og forsvar som Norge. Det er en linje som regjeringen vil videreføre. Våre eksisterende avtaler og samarbeidsordninger med EU har i langt større grad enn tidligere fått en sikkerhetspolitisk betydning. Demokratiet og rettsstaten må vernes. Og en forsterket innsats er nødvendig. I Hurdalsplattformen er regjeringen tydelig på at vi vil stå opp for demokratiske verdier og et åpent og samarbeidende Europa.

Krigen i Ukraina har påvirket EUs energiforsyning og sikkerhet. Klimapolitikk har blitt sikkerhetspolitikk, og energipolitikk har blitt et spørsmål om frihet og autonomi. EUs energiimport fra Russland skal fases ut, noe som vil øke omstillingen i denne sektoren. Norge er langt fremme og har god kompetanse innen energi, sikkerhet og grønne løsninger. I dette arbeidsprogrammet redegjør vi også for samarbeidet med EU om blant annet Europas grønne giv, om klimapakken Klar for 55, om grønt industripartnerskap og om arbeidet for et forsterket helsesamarbeid med EU.

Utviklingen i EU skaper nye og store muligheter for norsk næringsliv og norsk påvirkning. Dette arbeidsprogrammet for EU- og EØS-saker konkretiserer ambisjonene i Hurdalsplattformen og viser hvordan regjeringen vil fremme norske interesser i samarbeidet med EU i tiden fremover.

Forhandlinger med EU om nye EØS-midler og markedsadgang for fisk og sjømat har akkurat begynt og vi må regne med at de vil pågå i noe tid. Dette arbeidsprogrammet vil derfor ikke inneholde omtale av disse forhandlingene. Det kan imidlertid allerede slås fast at vi vil være særlig opptatt av behovet for å styrke rettsstat og demokrati i Europa.

1. En grønn europeisk giv

Utslippskutt og mål om et klimanøytralt Europa innen 2050

Klimapakken "**Klar for 55**" (Fit for 55) skal gjøre at EU når målet om å redusere netto utslipp av klimagasser med 55 prosent fra 1990 til 2030. Pakken omfatter endringer i EUs klimaregelverk som Norge er del av i perioden 2021-2030. Det ligger an til et økt ambisjonsnivå i de tre pilarene som utgjør rammeverket for klimapolitikken: **Innsatsfordelingen** som fastsetter bindende nasjonale mål for utslippskutt fra transport, jordbruk, avfall og bygg m.m., **skog og arealbruksregelverket** med mål og regler for utslipp og opptak fra skog og andre landarealer, og **kvotesystemet** som setter et

felleseuropeisk tak på utslipp fra industri, petroleum, fossil kraftproduksjon og luftfart. Det forventes at EU vil vedta et oppdatert klimaregelverk innen 2023, hvorpå konkrete mål og betingelser som vil gjelde for Norge må avklares. Norge følger tett med på utviklingen av regelverket og vurderer mulige konsekvenser for Norge. Hurdalsplattformen legger til grunn at Norge skal videreføre klimasamarbeidet med EU. Gjennom deltakelsen i dette EU-regelverket kan Norge sikre oppfyllelsen av sitt forsterkede klimamål for 2030. Spørsmålet om konkret videreføring av Norges klimaavtale med EU vil tas opp når klimaregelverket er vedtatt i EU.

Som del av Klar for 55-pakken, har Kommisjonen lagt frem forslag om en såkalt **Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM)**. Formålet med mekanismen er å motvirke karbonlekkasje, ved å innføre en karbonpris på enkelte varer som importeres til EU. Finansministeren sendte et brev til Kommisjonen 2. mars 2022 med norske posisjoner til forslaget. Norske posisjoner har også blitt formidlet til andre relevante EU-institusjoner og medlemsland. For Norge er det avgjørende at mekanismen er WTO-kompatibel. Videre mener regjeringen blant annet at indirekte utslipp ikke bør inkluderes i mekanismen fra start, at ordningen må innebære globale utslippskutt og ikke bare at utslipp flyttes ut av Europa og at man bør vurdere om en mer sentralisert forvaltning av mekanismen kan være mer effektiv. Mekanismens prøveperiode skal etter Kommisjonens forslag starte 1. januar 2023. CBAM-forordningens EØS-relevans og en eventuell implementering i Norge vil på vanlig måte vurderes når forordningen er vedtatt i EU. Regjeringen vil følge arbeidet i EU tett for å ivareta norske interesser.

EUs andre handlingsplan for sirkulær økonomi fra 2020 er en av de sentrale leveransene under Europas grønne giv. Den inneholder ambisiøse regulatoriske grep for å sikre mer bærekraftige produkter, bedre utnyttelse av avfallsressurser slik at det genereres råvarer for ny produksjon, og høye standarder for et giftfritt miljø. Produkter skal brukes lengst mulig og **forbrukerrettigheter** styrkes for å sette forbrukere bedre i stand til å ta grønne valg. EUs forsterkede politikk for **bærekraftige produkter** og verdikjeder gir nye insentiver og rammebetingelser for grønn verdiskaping i Europa.

Europas grønne giv har gitt et **taktskifte i EUs kjemikaliepolitikk** som regulerer produksjon og utslipp av helse- og miljøfarlige stoffer i produktene vi omgir oss med. Økt kunnskap og mulig regulering av tilsetningsstoffer i plast, samt et europeisk forbud mot all produksjon og bruk av såkalte perfluorerte stoffer (PFAS'er) som brukes i tekstiler, skismøring mv., vil være viktige tiltak i innværende periode.

Grønt industripartnerskap

Norge og EU er enige om å arbeide frem **et grønt industripartnerskap**, som legger til rette for en strukturert og regelmessig dialog om felles utfordringer og muligheter knyttet til det grønne skiftet. Norge og EU har gjensidig interesse av å utvikle et slikt samarbeid. Målet er at samarbeidet skal bidra til grønn verdiskaping, økte eksportmuligheter, arbeidsplasser og større klimagevinster. Norsk innsats rettes inn mot områder hvor Norge har gode forutsetninger for å bidra, og der behovet på europeisk side er størst. Partnerskapet skal bygge på og komplimentere det eksisterende samarbeidet med EU på klima og energi.

Et tett samarbeid om utvikling av lønnsomme grønne verdikjeder vil være til nytte både for Norge og EU. Norge og EU har ambisiøse planer for batteriproduksjon, og batterisektoren er et av de områdene hvor det er størst potensiale for et samarbeid. Det grønne skiftet fordrer også tilgang på råmaterialer, mineraler og sjeldne jordarter. Økt geopolitisk spenning og usikkerhet fører i tillegg til at Norge og Europa må redusere avhengigheten av leveranser av kritiske råmaterialer, og i større

grad utvikle utvinning og produksjon i Europa. Batteriproduksjon og bærekraftige råmaterialer er derfor to av de første sektorene Norge og EU vil se på som en del av partnerskapet.

Velfungerende energimarkeder og energisamarbeid

Etter møtet mellom statsminister Støre og EU-kommisjonens president von der Leyen i Brussel i februar 2022, uttalte de to i en felles erklæring at Norge og EU vil være partnere i omstillingen mot en avkarbonisert økonomi og på veien videre mot et grønnere og mer motstandsdyktig Europa.

Nordisk energisamarbeid har en klar EU- og EØS-dimensjon, og det er et viktig etablert samarbeid om det regionale nordiske elektrisitetsmarkedet. Det samarbeides om en rekke saker i tilknytning til EU- og EØS-prosessen. Regjeringen vil aktivt fremme norske interesser i utviklingen av et velfungerende nordisk og europeisk energimarked. Det er viktig at regelverket fortsatt legger til rette for effektive markeder med høy forsyningsikkerhet, og kostnadseffektive og teknologinøytrale tilnærminger. Land har forskjellige energisystemer og energimiks, og regelverket må ha tilstrekkelig fleksibilitet for å imøtekomme dette. EU har vedtatt ny ren energi-pakke; arbeidet pågår på norsk side med å vurdere innholdet i nye rettsakter.

Regjeringen vil sørge for at beslutninger om utbygging av kraft og sammensetningen av den norske kraftmiksen forblir norske, nasjonale beslutninger. Statnett skal eie og drive alle mellomlandsforbindelser til utlandet.

Regjeringen vil arbeide for at det nordiske og europeiske kraftsamarbeidet skal videreføres og styrkes på en måte som er i tråd med Norges interesser som energi- og industrinasjon. Regjeringen har igangsatt utredning om hvordan norsk krafteksport påvirker norsk forsyningsikkerhet og norske strømpriser, og hvilke konkrete tiltak som kan bidra til å sikre at norsk fornybar kraft forblir et konkurransefortrinn for norsk industri.

Russlands militære invasjon av Ukraina har store konsekvenser for energimarkedet i EU. Europa importerer store volumer olje og gass fra Russland. De ekstraordinært høye energi- og kraftprisene og hensyn til energiforsyningsikkerhet har ført til flere nye initiativ fra EU-siden på energiområdet, inkludert en omfattende plan om hvordan Europa skal redusere forbruket av russisk gass. Som en sentral eksportør av olje og gass til Europa spiller Norge en viktig rolle for Europas **energiforsyning**. Et stabilt aktivitetsnivå på norsk sokkel og så høye leveranser som mulig, er viktig for å styrke energiforsyningsikkerheten i Europa i dagens situasjon.

Norge dekker omtrent en fjerdedel av EUs gassbehov. I Europa er **naturgass** en viktig kilde til oppvarming og i industrielle prosesser. Ved å erstatte kull med gass vil man kunne bidra til reduksjon i klimagassutslippene og bedre luftkvalitet lokalt, samtidig som EU er tydelig på at oppnåelsen av deres utslippsmål for 2030 vil kreve en **avkarbonisering av energisektoren**. Norge skal fortsette å være en pålitelig og sikker leverandør av gass til Europa med lavest mulig utslipp. Norsk naturgass produseres og leveres i dag med langt lavere klimagassutslipp enn gjennomsnittet av naturgass brukt i Europa. Det er viktig for Norge at Europa er bevisst naturgassens rolle som energikilde i regelverksrevisjoner. Klare signaler om gassens videre rolle er viktig for å sikre at Norge og andre eksportører foretar nødvendige investeringer slik at leveranseevnen opprettholdes. Gasskraft kan også fungere godt sammen med variabel fornybar energi, som sol og vindkraft. For at klimamålene skal kunne nås mener EU imidlertid gassen på sikt må avkarboniseres, ved at biogasser og lavkarbonhydrogen erstatter naturgass. Den resterende delen av gassforbruket vil kunne bestå av naturgass med karbonfangst og -lagring.

I 2021 ble to nye mellomlandsforbindelser for strøm til Tyskland og Storbritannia satt i drift. Kablene har en samlet kapasitet på 2 800 MW. Regjeringen slår i Hurdalsplattformen fast at den ikke vil

godkjenne nye mellomlandsforbindelser i denne stortingsperioden, og vil ha en dialog med Tyskland og Storbritannia om kapasitet i kablene som ivaretar forsyningssikkerhet gjennom vannkraftmagasinene.

Hydrogen har høy politisk oppmerksomhet i EU. Hydrogen kan produseres ved elektrolyse fra fornybar energi («grønn hydrogen»), men mesteparten av dagens hydrogenproduksjon er basert på reformering av naturgass. Flere har pekt på muligheten for å konvertere naturgass til hydrogen i kombinasjon med **CO₂-fangst og -lagring (CCS)** som et tilnærmet utslippsfritt alternativ. For norske energibedrifter er EU et svært sentralt marked både når det gjelder investeringer i, og leveranser til, nye prosjekter. Her brukes blant annet norsk kompetanse fra offshore olje- og gassvirksomhet i nye markeder som **havvind**. Norge deltar i regionalt samarbeid om havvind i North Sea Energy Cooperation.

Regjeringen vil bidra til å utvikle teknologi for fangst, transport og lagring av CO₂, og legge til rette for en kostnadseffektiv løsning for fullskala CO₂-håndteringsanlegg i Norge som gir teknologiutvikling i et internasjonalt perspektiv. Regjeringen vil fortsette arbeidet med å fremme CO₂-håndtering som et viktig bidrag til å nå temperaturmålet i Parisavtalen, herunder gjennom arbeidet med grønt industriløft.

Prosjektet for CO₂-håndtering som omfatter fangst, transport og lagring av CO₂ har fått navnet Langskip. Et vellykket Langskip vil bidra vesentlig til utviklingen av CO₂-håndtering som et effektivt klimatiltak og etablere infrastruktur som kan benyttes av europeisk industri.

Planlagte og pågående CCS-prosjekter: Det er økende oppmerksomhet om CCS i en rekke europeiske land, og seks CCS-prosjekter står nå på Kommisjonens liste over prioriterte infrastruktur-prosjekter i Europa. Et av disse er Northern Lights-prosjektet, som Equinor, Shell og Total står bak og som inngår som en del av Langskip. Northern Lights opplever stor interesse fra internasjonale aktører og er i aktive forhandlinger med mulige kunder som vurderer å bruke lagerløsningen. Alle fire CCS-prosjekter som fikk tildeling i EUs innovasjonsfonds første tildelingsrunde i november 2021 ser på muligheten for å bruke Northern Lights. Norske myndigheter har en tett dialog med Kommisjonen om CCS, og jobber for å spre kunnskap om teknologien i Europa.

Gjennom EØS-midlene støttes tiltak på klima- og energiområdet i en rekke EU-land med totalt 4,3 milliarder kroner i perioden 2017-2024. På energiområdet blant annet energieffektiviseringstiltak og utbygging av fornybar energi, samt kapasitetsbygging. NVE er norsk programpartner i flere av programmene. Norge finansierer også forskningssamarbeid på karbonfangst og -lagring i Polen og Tsjekia.

Forskning og innovasjon er grunnleggende for å nå EUs ambisjon om det grønne skiftet. Politikken, prioriteringene og koordineringen innenfor Det europeiske forskningsområdet og Det europeiske utdanningsområdet er tydeligere rettet inn mot å fremme konkurransekraft og grønt og digitalt skifte, og utlysninger innenfor forsknings- og innovasjonsprogrammet **Horisont Europa** og utdanningsprogrammet **Erasmus+** støtter opp under dette. Norge har sterke forsknings- og innovasjonsmiljøer med særlig kompetanse på klima, miljø og energi. Disse miljøene har hatt meget god uttelling i EUs forsknings- og innovasjonsprogrammer. Klima, miljø og energi er gode eksempler på områder hvor norske aktører bidrar til å styrke det norske avtrykket i europeisk politikk. EUs og Norges prioriteringer er i stor grad sammenfallende, og deltakelsen i det europeiske samarbeidet vil støtte opp under nasjonale satsinger. Regjeringen vil videreutvikle samarbeidet med EU innenfor forskning, innovasjon og utdanning.

EU legger vekt på elektrifisering og integrerte energisystemer fremover. Både Norge og EU satser tungt på **batterier**, og etterspørselen ventes å stige eksponentielt. Et tett samarbeid om utvikling av lønnsomme verdikjeder for batterier vil være til gjensidig nytte. Det grønne skiftet fordrer tilgang på råmaterialer, mineraler og sjeldne jordarter. **Økt geopolitisk spenning** og usikkerhet fører til at Norge

og Europa må redusere avhengigheten av leveranser fra andre land, og i større grad utvikle utvinning og produksjon i Europa. Norge og de nordiske landene vil kunne spille en viktig rolle i den sammenheng.

Interreg som virkemiddel: **Interreg** er EUs program for territorielt samarbeid over landegrenser. Interreg inngår i EUs politikk for å fremme sosial og økonomisk utjevning mellom europeiske regioner og er også blitt et verktøy for å fremme EUs grønne giv. Norge har deltatt i Interreg siden 1996. Norge deltar i 11 ulike Interreg-programmer i perioden 2021-2027. Programmene prioriterer omfatter blant annet klima og miljø, transport og næring og kultur og er sektorovergripende. Programmene prioriterer av grønn omstilling skaper rom for regionale og lokale aktører til å utvikle innovative og bærekraftige prosjekter. Interregprogrammene for perioden 2021-2027 iverksettes i 2022-2023.

Interregprogrammene med geografi som dekker Nord-Norge, er viktige verktøy for å bidra til regjeringens ambisjoner om en ny giv i nordområdepolitikken. Programmene bygger opp under viktige prioriteringer i nord. Samiske, regionale og lokale aktører får mulighet til samarbeid med interessante partnere over landegrensene i nord. Programmene støtter også folk-til-folk samarbeid. Dette er svært aktuelt etter en langvarig pandemi, og den pågående krisen som følge av krigen i Ukraina. Vi får mye igjen for innsatsen, gjennom blant annet ny kunnskap og utveksling av erfaringer som bidrar til å løse konkrete utfordringer.

Blå muligheter

Norge samarbeider med EU om **hav- og fiskeriforvaltning**. Det handler om å jobbe sammen på områder der vi har felles interesser, og å fremme norske interesser i sentrale spørsmål som markedsadgang, fiskeriforvaltning og regelverksutforming. Noen av Norges havområder tilstøter havområder som er under EU-lands jurisdiksjon. Norge deltar i europeiske havobservasjonsinfrastrukturer, og samarbeider med EU på mange områder for å bidra til sunne og friske hav. EU og Norge er begge bidragsyttere til **FNs tiår for havvitenskap for bærekraftig utvikling (2021-2030)**.

Norge deltar fullt ut i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, **Horisont Europa**. Det inneholder blant annet utlysninger av forskning om sjømatproduksjon, økosystemkunnskap og teknologiutvikling. En viktig oppgave for regjeringen er å arbeide for at havspørsmål prioriteres i EUs forsknings- og innovasjonssamarbeid. I perioden frem mot 2025 vil regjeringen prioritere følgende samarbeidsprosjekter havområdet: Partnerskapet for bærekraftig blå økonomi, partnerskapet for nullutslippstransport til vanns, det felleseuropeiske samarbeidsprogrammet JPI Oceans og samfunnsoppdraget «Sunne hav og vann innen 2030». Partnerskapene og JPI Oceans er også en viktig ramme for det omfattende norske havforskningssamarbeidet Norge har med Tyskland.

Sjømat har et lavt klimaavtrykk sammenliknet med mye annen matproduksjon. Regjeringen vil arbeide for at sjømat har en sentral plass i oppfølgingen av EUs matstrategi, «**Fra fjord og jord til bord**» (Farm to Fork), med tiltak for bærekraftig matproduksjon, sirkulærøkonomistrategien og EUs strategi for biodiversitet. Kommisjonen har varslet et eget alge-initiativ i løpet av 2022 og regjeringen vil jobbe for en helhetlig europeisk tang- og tarepolitikk.

Norge har i dag et felles mat- og fôrregelverk med EU gjennom EØS-avtalen. For å kunne utnytte de marine ressursene best mulig, må vi påse at EU-regelverket er tilpasset marine ressurser. Det er blant annet en utfordring at noen regler har blitt utviklet med landbasert produksjon for øye. Et godt samarbeid med EU blir viktig fremover. Regjeringen vil legge til rette for å utvikle og produsere nye

fôrråvarer, arbeide for et regelverk bedre tilpasset ny teknologi og nye fôrråvarer og dokumentere at nye prosesser og produkter er trygge å bruk, for eksempel fiskeslam.

Når det gjelder fiskeriforvaltning, vil en av regjeringens hovedprioriteringer være oppfølging av avtalen mellom EU, Storbritannia og Norge samt de bilaterale avtalene med EU av 10. desember 2021. Videre vil regjeringen følge opp og fortsette arbeidet med felles forvaltningsplaner, herunder for nordsjøsil. Det er avtalt at felles arbeidsgrupper skal se på sonetilhørigheten til bestander som ikke er fordelt, i første omgang lysing i Nordsjøen.

Mattrygghet

Landbrukspolitikken, fiskeripolitikken og handelspolitikken overfor tredjeland omfattes ikke av EØS-avtalen. Europakommisjonen la frem sin matstrategi Fra fjord og jord til bord, i 2020. Strategien er en viktig pilar i Europas grønne giv. Fra fjord og jord til bord-strategien skal bidra til et bærekraftig matsystem som ivaretar matsikkerhet og sikrer befolkningen tilgang til et sunt kosthold fra en sunn planet. Strategien skal redusere miljø- og klimafotavtrykket fra matproduksjonen, beskytte innbyggernes helse, og sikre levebrødet til de økonomiske aktørene. Strategien skal også bidra til gjennomføring av 2030 agendaen med bærekraftsmålene, Paris-avtalen og målene under Biodiversitetskonvensjonen.

Hele matkjeden omfattes, og atferdsendring omfattes også for å fremme sunt og bærekraftig kosthold, forbedret helse og redusert matsvinn. Omstillingen som fjord og jord til bord-strategien legger opp til, griper inn i landbruks-, havbruks-, fiskeri-, handels-, klima-, miljø-, ernærings-, folkehelse- og matpolitikken og forsterker behovet for at matsystemet betraktes i et bredere helse- og miljøperspektiv.

Strategien er bred og de varslede initiativene dekker områder som både er innenfor og utenfor EØS-avtalen. Regjeringen vil vurdere EØS-relevansen nærmere i hvert enkelt tilfelle, og vi skal bruke handlingsrommet i EØS-avtalen aktivt for å ivareta norske hensyn og interesser. Store deler av regelverket på matområdet blir direkte berørt ettersom flere initiativer er varslet innenfor EØS-relevant regelverk. Regelverket for det indre marked skal gjennomgås og nytt regelverk skal sikre at produksjon og forbruk vris i en grønn og bærekraftig retning. Dette regelverksarbeidet vil på ordinært vis bli fulgt opp i samarbeid med Mattilsynet.

Mange av tiltakene i EUs matstrategi vil kunne få betydning for de områdene som i utgangspunktet ikke er EØS-relevante, da regelverksinitiativene under denne strategien følger hele verdikjeden. Regjeringen vil gå nøye gjennom dette og ivareta norske interesser. Gjennom tiltakene som er varslet for å stimulere til en mer sirkulær økonomi, vil det komme krav om å dokumentere produktenes bærekraft, her vil krav som berører produksjonen inngå.

Transportsektoren

Regjeringen vil jobbe for å nå målene om å redusere klimagassutslippene i transportsektoren, for å nå Norges internasjonale klimaforpliktelser og ta aktivt del i Europas klimaarbeid. På transportområdet gjelder dette særlig forslagene i «Klar for 55»-pakken, og norske myndigheter jobber aktivt med aktuelle aktiviteter, fora og regelverksinitiativ knyttet til grønn mobilitet.

EUs mobilitetsstrategi ble presentert i desember 2020 og er det førende policydokumentet fra EU på transportområdet. Strategien er forankret i den grønne giv, og skal bidra til at transportsektoren er med på å oppfylle EUs klimamål. De to viktigste fokusområdene er digitalisering og grønn mobilitet. Mobilitetsstrategien er i ferd med å operasjonalisere seg i konkrete tiltak og lovforslag, herunder utviklingen i drosjenæringen som er viktig for regjeringen. Regjeringen vil ivareta muligheten for en regulering av drosjenæringen som sikrer lønns- og arbeidsvilkår og et godt drosjetilbud i hele landet.

På transportområdet er EUs målsettinger i hovedsak de samme som regjeringens, men i **jernbanepolitikken** har regjeringen et annet syn enn EU på konkurranse som riktig virkemiddelbruk for å nå norske mål. Dette gjelder særlig bruk av konkurranse innenfor persontogavtaler, hvor regjeringen er tydelig på at konkurranse ikke er vårt foretrukne virkemiddel for å få et godt togtilbud. Regjeringen vil fortsette dialogen med DG Move for å sikre at unntakene fra kravene til konkurranseutsetting er anvendelige for Norge. For øvrig vil regjeringen jobbe aktivt for å fremme norske interesser og dele informasjon om velfungerende løsninger og de utfordringene som er knyttet til jernbanedrift under krevende klimatiske og geografiske forhold. Regjeringen vil sikre nasjonal kontroll på jernbaneområdet. Dette innebærer å være oppmerksom på initiativ som er innrettet mot sentralisering av vedtaksmyndighet, slik at norske myndigheter ikke mister kontroll på området eller at velfungerende norske ordninger og et høyt sikkerhetsnivå ikke svekkes. Dette gjelder særlig for EUs pågående arbeid med å revidere reglene om sertifisering av lokomotivførere. Regjeringen har en etablert dialog med DG Move og bidrar med erfaringer fra den velfungerende norske ordningen med en sentral fagskole for lokomotivførerutdanning; alt innenfor rammene av det eksisterende lokførerdirektivet.

Det transeuropeiske transportnettverket TEN-T omfatter alle transportformer og er ryggraden i det europeiske transportsystemet. Utvikling av TEN-T er en avgjørende forutsetning for EUs indre marked, for implementering av den grønne given og Mobilitetsstrategien. TEN-T er viktig for Norge fordi et godt utviklet transportnett over grensene gir oss bedre tilgang til våre viktigste handelspartnere og bidrar til bærekraftig og effektiv transport. Retningslinjene for TEN-T er nå under revisjon. De regulerer definisjoner og utstrekning av TEN-T og setter krav til standarder på infrastrukturen. De eksisterende retningslinjene fra 2013 er tatt inn i EØS-avtalen. Regjeringen jobber aktivt med den pågående revisjonen og har ved flere anledninger spilt inn norske posisjoner og arrangert høringsmøter. Videre vil regjeringen innlede en prosess med DG Move om eventuelle justeringer i det norske TEN-T nettet.

Forslag til revisjon av direktivet om infrastruktur for **alternative drivstoff (AFI-direktivet)** dreier seg i hovedsak om utrulling av ladeinfrastruktur for elbiler. Norge ligger godt an i europeisk sammenheng for å oppfylle kravene i direktivet og det er i norsk interesse at vi kan kjøre elbilene våre på et sammenhengende nett av ladestasjoner i Europa. Siden Norge på dette området har kommet langt i europeisk sammenheng og har gode erfaringer å bidra med inn mot EU har vi fra norsk side et aktivt medvirkningsarbeid overfor EU. Det er utarbeidet norske høringsinnspill, EFTA-kommentar og fremføring av norsk posisjon på flere uformelle EU transportministermøter. Regjeringen støtter forslaget til revisjon av CO₂-utslippsstandarder for personbiler og lette varebiler, og mener dette er et godt virkemiddel for å bidra til å oppnå klimamålene og kutt i utslippene fra transportsektoren. Regjeringen vil ha strengest mulig utslippsstandarder og støtter alliansen av land som foreslår å forsere tidspunktet for 100% reduksjon fra 2035 ned mot 2030. EU har varslet forslag til strengere CO₂-standarder også for tyngre kjøretøy og busser senere i 2022 – noe som regjeringen støtter og vil følge med på.

Regjeringen ønsker å legge til rette for **null- og lavutslippsluftfart**. EU-forslaget om bærekraftig drivstoff i luftfarten, Re FuelEU Aviation, innfører et felleseuropeisk omsetningskrav for bærekraftig drivstoff (såkalt SAF – Sustainable Aviation Fuels) fra 2025. Norge har allerede et omsetningskrav og er langt fremme på dette området. Norge vil fortsette å bidra på området og inn mot EU.

På **luftfartsområdet** la Kommisjonen høsten 2020 frem et forslag til nytt regelverk for det europeiske luftrommet, Single European Sky (SES II+). Forslaget fokuserer mer på miljøgevinster og effektiv bruk av luftrommet, og noe mindre på kostnadsreduksjoner, enn det som har vært tilfelle tidligere.

Regjeringen følger den videre behandlingen i EU-systemet. Det er uenighet mellom Rådet og Europaparlamentet, og saken er forventet å ta tid.

Regjeringen har lansert en ambisiøs politikk for **grønn skipsfart** i Hurdalsplattformen, og norske aktører er ledende på området. EU er en sentral pådriver, et viktig marked og samarbeidspartner for Norge innen utvikling og implementering av maritime lav- og nullutslippsløsninger. Som del av “Klar for 55 pakken” arbeider EU nå med å få på plass regelverk som vil inkludere skipsfarten i kvotehandelssystemet (ETS) og øke bruk av alternative drivstoff i skipsfarten. Gjennom EUs forsknings- og innovasjonsprogram kan norske aktører samarbeide og utvikle kunnskap om grønn skipsfart på en større arena.

Grønn skipsfart og transportforskning: I Horisont 2020s utlysninger til **transportforskning** hadde konsortier hvor norske aktører deltok, oppnådd en returandel på 15,2 prosent av de utlyste midlene; dette mot 2,53 prosent for den totale norske deltakelsen i Horisont 2020. Returandelen for utlysninger rettet mot maritim transport i Horisont Europa er på 5,54 prosent. Blant annet har Kongsberg Maritime ledet et EU-finansiert utviklingsløp for et utslippsfritt fremdriftssystem for en ferge som skal trafikkere Orknøyene. Det største prosjektet som selskapet er med på skal utvikle teknologi som kan styrke Norges lederposisjon innen **autonom skipsfart**. Det er gitt EU-støtte til grønne skipsfartsprosjekter i Norge, blant annet en hydrogenferge i Finnøy-sambandet utenfor Stavanger samt ombygging av et norsk offshorefartøy for å benytte ammoniakk som drivstoff.

Bærekraftig finans

Europakommisjonen la i mars 2018 frem en handlingsplan for bærekraftig finans, hvor etableringen av et klassifiseringssystem (taksonomi) for bærekraftig økonomisk aktivitet var et sentralt tiltak. Formålet er å legge til rette for at finansmarkedene kanalisere kapital til bærekraftige aktiviteter og prosjekter, og å forhindre grønnvasking av finansielle produkter. Taksonomien skal blant annet danne grunnlaget for en europeisk standard for grønne obligasjoner.

Kommisjonen la i juli 2021 frem en ny strategi for å oppskalere arbeidet med bærekraftig finans, basert på handlingsplanen fra 2018. Regjeringen har stilt seg bak strategiens overordnede mål om å legge til rette for finansiering av omstillingen til en miljømessig bærekraftig økonomi og gir innspill til Kommisjonens arbeid med å følge opp strategien.

2. Et Europa klar for den digitale tidsalder

Digital omstilling

Digitalisering av samfunnet er en av Kommisjonens seks hovedprioriteringer. Pandemien har understreket digitaliseringens rolle og betydning. Tilgang til nett og tjenester ble avgjørende for å lære og delta i arbeids- og sosialt liv. Pandemien har samtidig synliggjort at det fortsatt er mange utfordringer knyttet til overgangen til et digitalt samfunn med økende avhengighet til kritisk teknologi.

Kommisjonen lanserte i mars 2020 en **felleseuropeisk visjon for digital omstilling av økonomien og samfunnet, Veien mot det digitale tiåret**. Visjonen ble i september 2021 fulgt opp med et forslag som inneholder konkrete målsettinger, som skal nås innen 2030, hva gjelder digital kunnskap, infrastruktur og digital omstilling av næringslivet, og digitalisering i offentlig sektor. Regjeringen følger arbeidet og vurderer hvordan Norge best kan ta del i det.

Som en sentral del av EUs digitale strategi, la Kommissjonen i desember 2020 frem forslag til regelverkspakke om digitale tjenester. Forslaget består av **forordningen om digitale tjenester (DSA)** og **forordningen om digitale markeder (DMA)**; begge ventes vedtatt i EU høsten 2022 og skal regulere tilbydere av ulike digitale tjenester (f.eks. e-handelstjenester, sosiale medier og digitale plattformer). Målet er å skape et tryggere digitalt rom hvor grunnleggende rettigheter for alle brukere av digitale tjenester sikres, gi større demokratisk kontroll og oversikt over plattformer, redusere risiko for manipulasjon og desinformasjon, og å skape like vilkår for å fremme innovasjon, vekst og konkurransekraft, både i det indre marked og globalt. Sammen med Island og Liechtenstein utarbeidet Norge høsten 2021 to felles EØS/EFTA-posisjoner om forslagene som ble oversendt EU. I tillegg fremmet regjeringen i februar 2022 en egen posisjon med forslag om et forbud mot adferdsbasert markedsføring rettet mot barn og unge i DSA. Endelig vurdering av om DSA og DMA er EØS-relevante og akseptable vil bli foretatt når de er endelig vedtatt.

Stortinget besluttet i juni 2021 at Norge skal delta i **Programmet for et digitalt Europa (Digital) 2021–2027**. Digital er EUs program for **digital omstilling** og bruk av innovative digitale teknologier i samfunn og næringsliv. Programmet har som mål å etablere EU som en pådriver i den digitale transformasjonen, og bygge kapasitet innen fremtidsrettede digitale teknologier som forventes å ha stor betydning for vekst og sysselsetting i Europa de neste årene. Satsingsområdene i Digital er anvendelse av digitale teknologier og løsninger, tungregning, kunstig intelligens, cybersikkerhet og avanserte digitale ferdigheter. Digital brukes aktivt for å møte viktige samfunnsutfordringer. Programmet skal nå også utvides til å omfatte en stor satsing på halvlederteknologi (microchips). EU vil på den måten styrke kriseberedskapen og redusere avhengigheten av tredjeland. Regjeringen vil prioritere oppfølgingen av Digital.

Regjeringen følger også opp arbeidet i EU med revisjon av forordningen om **elektronisk identifikasjon** (eIDAS-forordningen). Denne forordningen er implementert i norsk rett gjennom lov om elektroniske tillitstjenester med forskrifter. Formålet med forordningen er å sikre et velfungerende marked og oppnå et passende sikkerhetsnivå for elektronisk identifikasjon og tillitstjenester samtidig som det på visse vilkår er innført en plikt til å anerkjenne elektronisk identifikasjon (eID) og tillitstjenester fra andre medlemsland. Formålet med revisjon av eIDAS-forordningen er å sikre tilgang til sikre og pålitelige eID-er som kan brukes på tvers av landegrensene i EU/EØS. Forslaget innebærer blant annet en plikt for medlemslandene til å utstede en digital «lommebok» (digital wallet) med eID på sikkerhetsnivå høyt.

Regjeringen følger også opp Kommissjonens initiativer for revisjon av **EUs regelverk om viderebruk av offentlige data** (åpne data-direktivet). Norge er fortsatt langt fremme når det gjelder deling og bruk av data som ikke kan knyttes til enkeltpersoner. Norge er et foregangsland når det gjelder foretaksregistrering og digital dialog med næringslivet, og har her erfaringer som etterspørres av EU. En viktig del av EUs arbeid med å legge til rette for dataøkonomien er etablering av felles europeiske dataområder (Common European Data Spaces). Norge støtter dette initiativet.

Den digitale infrastrukturen er selve grunnmuren i den digitale omstillingen. EU har høyt fokus på å tilrettelegge for sammenkobling av nettverk i Europa, sikre investeringer i fibernett, og utrulling av 5G- og 6G-mobilnett. Regjeringen vil følge EUs ulike initiativ på dette området og vil bidra aktivt inn i det felleseuropeiske arbeidet der blant annet 5G-sikkerhet, revisjonen av bredbåndsdirektivet og kommunikasjonsvern står høyt på agendaen.

European Health Data Space

Kommissjonen har lansert en forordning om det europeiske helsedataområdet («European Health Data Space»). Koronasertifikatet, med europeisk infrastruktur for å verifisere ektheten til

sertifikatene, har vært en viktig modell for EU og medlemslandene. Ved å gjøre helsedata tilgjengelig på tvers av landegrensene i Europa, innenfor rammen av personvernforordningen, har vi et fremtidsrettet fundament for å utvikle bedre helsetjenester, bedre forskning og bedre politikktutvikling. Europa skal gjennom et storstilt løft av kompetanse og kapasitet. Målet er å utvikle digitale plattformer og løsninger tuftet på europeiske verdier som åpenhet, tillit, demokrati og sosial utjevning, som også er konkurransedyktige i et globalt teknologimarked. Selv om Norge har satt etableringen av helseanalyseplattformen på pause, jobber norske helsemyndigheter for å sikre deltakelse i europeiske prosjekter for analyse av helsedata. Forslaget til forordning om helsedataområdet ble publisert av Kommisjonen 3. mai. Forslaget skal nå behandles av Europaparlamentet og Rådet. Regjeringen har startet gjennomgang av forslaget for å vurdere om og hvordan forslaget til forordning eventuelt skal tas inn i norsk regelverk, og hvilke konsekvenser forslaget vil få for Norge.

Forbrukervern

EUs **forbrukeragenda** fra 2020 viser tydelig samspillet mellom forbruker- og digitaliseringspolitikk, og at økt digitalisering krever nye tiltak knyttet til forbrukervern. Et direktiv om forbrukerkontrakter for digitale ytelser vil styrke forbrukervernet når det er gjennomført i norsk rett.

Digital Services Act og *Digital Markets Act* er sentrale regelverksforslag. Forordningen om kunstig intelligens (KI-forordningen) og European Data Act er andre eksempler på initiativer hvor hensynet til forbrukerne er integrert i **digitaliseringspolitikken**. Regelverk og håndheving suppleres av andre initiativer, som utdanning og opplæring om digitale ferdigheter, og en strategi for bedre internett for barn. Den kommende *Declaration of Digital Rights and Principles* skal legge føringer for EUs politikk på digitalfeltet. Kommisjonens forslag til erklæring fra januar 2022 reflekterer sentrale forbrukerrettigheter. Regjeringen vil bidra til at forbrukerhensyn ivaretas i utforming og gjennomføring av nytt regelverk på digitaliseringsfeltet, blant annet for å bidra til tillit i markedet og å forhindre utnyttelse av sårbare forbrukere.

Transportområdet

Digitalisering og bruk av ny teknologi er viktig på **transportområdet** og Norge har gode erfaringer å bidra med inn mot EU. Det pågår mye arbeid på området i EU, blant annet utvikling av nye løsninger for **multimodale digitale mobilitetsystemer**, nye regler om **billettering innenfor jernbanen** og **digitalt førerkort**. Regjeringen arbeider aktivt og konstruktivt med å få frem gode felleseuropeiske løsninger på disse områdene, basert på norske erfaringer.

Gjennom **Horisont Europa**, herunder i partnerskapene *Clean Aviation* og *Europe's Rail*, bidrar vi fra norsk side til å støtte europeisk utvikling av ny teknologi og innovasjon som fremmer **bærekraftig mobilitet** og brukervennlige og fremtidsrettede løsninger. Gjennom deltagelsen i partnerskapet **CCAM** (Cooperative, Connected and Automated Mobility) bidrar vi til utvikling av nye tjenester knyttet til **ITS** (intelligente transportsystemer), herunder selvkjørende kjøretøy.

Trafikksikkerhet inngår i EUs satsing på **bærekraftig mobilitet**. EUs mål om en halvering av antall drepte og hardt skadde i veitrafikken fra 2020 til 2030, og nær null trafikkdrepte i 2050, er nedfelt i Mobilitetsstrategien. Bruk av ny teknologi, som for eksempel intelligente transportsystemer og selvkjørende kjøretøy, holdningsskapende arbeid knyttet til fart, rusmidler og bruk av bilbelte, førerkort og kjøretøykontroll samt sikker bruk av nye mobilitetsformer, er viktig for økt sikkerhet på veiene i Europa. EUs mål harmonerer med regjeringens ambisjoner for reduksjon i antall drepte og hardt skadde i Nasjonal transportplan 2022-2033, og med norsk lovgivning og praksis. Regjeringen vil følge opp trafikksikkerhetsarbeidet blant annet gjennom deltakelse i EUs høynivågruppe for

trafiksikkerhet og annet aktuelt regelverksarbeid, herunder den pågående revisjonen av ITS-direktivet.

Romvirksomhet

EUs nye romprogram for perioden 2021-2027 ble innlemmet i EØS-avtalen høsten 2021. Programmet samler alle EUs romprogrammer i ett felles program og omfatter **Copernicus** (jordobservasjon), **Galileo/Egnos** (satellittnavigasjon), **Govsatcom** (sikker satellittkommunikasjon for myndighetsformål) og **SSA** (romovervåkning). Norsk deltakelse i Govsatcom og deler av SSA krever at det inngås egne avtaler med EU. Det er startet et arbeid med sikte på forhandlinger med EU om egne avtaler for norsk deltakelse i Govsatcom og deler av SSA. Forhandlinger med EU om en avtale om norsk deltakelse i Galileos offentlige regulerte tjeneste (Public Regulated Service, PRS) har pågått siden 2016, og det er lite som gjenstår i forhandlingene. Fremdriften er imidlertid blitt påvirket av koronapandemien. Det forventes at forhandlingene sluttføres innen utgangen av 2022.

Kommisjonen fremmet 15. februar 2022 forslag til en ny forordning som omhandler etablering av **Secure Connectivity program** for perioden 2023-2027. Programmet tar sikte på etablering av nytt satellittsystem som skal utfylle Galileo/Egnos og Copernicus. Systemet skal sørge for sikker kommunikasjon for statlige og kommersielle tjenester, basert på kvantekrypteringsteknologi. Dette skal sikre tilgang til **høyhastighets bredbåndsforbindelse** i hele EU, herunder på steder der det nå ikke finnes annen infrastruktur, og dersom ordinære bredbåndstjenester blir satt ut av spill f.eks. som følge av cyberangrep. Også andre områder som er av strategisk interesse for EU, herunder Arktis og Afrika, vil omfattes av programmet. Secure Connectivity skal ta i bruk bakkeinfrastrukturen som etableres i Govsatcom.

Et annet forslag knyttet til romvirksomhet er «EU Strategy for Space Traffic Management», en EU-strategi for overvåking av romtrafikk, og med mål om å etablere regler og standarder for romtrafikk for å unngå kollisjoner mellom satellitter eller med romsøppel. Regjeringen vil vurdere norsk deltagelse i de to nye EU-initiativene i 2022.

Digitale trusler

Digitale angrep øker i omfang og kompleksitet, og er en stadig samfunnstrussel. Norge deltar i **ENISA-samarbeidet**, som er det europeiske byrået for cybersikkerhet. ENISA er en pådriver for å øke grunnsikringen i EU, primært gjennom å utforme felleseuropeisk regelverk og rammeverk for cybersikkerhet. ENISA er en viktig arena for informasjonsdeling og kompetanseutveksling og gir mulighet til å fremme norske synspunkter på cybersikkerhetsområdet i EU.

Det pågår mye relevant lovarbeid i EU innen digital sikkerhet. Regjeringen jobber med implementeringen av NIS-direktivet (nettverks- og informasjonssystemer) som skal bidra til å motvirke digitale hendelser mot samfunnsviktige tjenester. Regjeringen vurderer også hvordan **EUs cybersikkerhetsforordning** kan innføres i norsk rett. Forordningen gir ENISA et permanent mandat og etablerer en sertifiseringsordning for digitale tjenester og produkter. Videre jobbes det med å innlemme EUs forordning om et kompetansesenter for cybersikkerhet i EØS-avtalen. Nasjonal prosess for å etablere et nasjonalt koordineringssenter i tilknytningen til kompetansesenteret foregår parallelt.

Økt digitalisering har gitt kriminelle og andre aktører større handlingsrom. En rekke norske offentlige og private virksomheter har blitt utsatt for datainnbrudd det siste året. Aktørene spenner fra enkeltpersoner til organiserte kriminelle og statlige aktører.

Utviklingen der internett benyttes til å komme i kontakt med barn og unge for å begå overgrep, er svært bekymringsfull. Barn og unge skal være trygge på internett. For å forhindre og bekjempe

seksuelt misbruk av mindreårige, la Europakommisjonen i mai 2022 frem et forslag som pålegger relevante tjenestetilbydere forpliktelser knyttet til å avdekke, rapportere og fjerne materiale som inneholder seksuelt misbruk av barn og innhold som har «grooming» av barn til formål. Regjeringen vil utrede om en tilsvarende plikt skal innføres i Norge.

Internett gjør det mulig å spre hatefulle ytringer raskt på tvers av landegrensene og kan brukes til å planlegge terrorhandlinger og spre ekstremistisk innhold, til manipulering og til å spre villedende informasjon (konspirasjonsteorier og netttroll). Regjeringen vil delta aktivt i europeiske diskusjoner om tiltak for å effektivisere det ansvaret digitale plattformer, inkludert sosiale medier, har for innholdet de formidler, og for at ulovlig innhold skal kunne fjernes raskt.

3. En økonomi som fungerer for folk

Arbeidsliv

Regjeringens sentrale mål i arbeidslivspolitikken er å **styrke arbeidstakernes rettigheter** og sikre en **bedre maktbalanse i arbeidslivet**. Regjeringen skal jobbe for å sikre faste, hele stillinger med norske lønns- og arbeidsvilkår, forsterke trepartssamarbeidet og stimulere til økt organisasjonsgrad blant både arbeidstakere og arbeidsgivere. For å oppnå dette vil regjeringen føre en aktiv politikk i EØS-samarbeidet, og utnytte handlingsrommet i EØS-avtalen til å finne gode og balanserte løsninger for både arbeidsfolk og næringslivet, som ivaretar den norske arbeidslivsmodellen.

EU har den senere tiden tatt mange nye initiativer, både lovgivning og andre tiltak, innenfor rammen av EUs sosiale søyle. Regjeringen støtter EUs intensjon om å styrke den sosiale dimensjonen, men det er viktig at de ulike nasjonale arbeidslivsmodellene respekteres. Regjeringen arbeider løpende med å vurdere om og hvordan de ulike EU-rettsaktene på dette området skal innlemmes i EØS-avtalen og gjennomføres i norsk rett. I dette arbeidet inngår blant annet forordningen om å etablere **European Labour Authority (ELA)**. ELA skal styrke det europeiske samarbeidet knyttet til **grensekryssende arbeidskraft**. Dette vil blant annet understøtte regjeringens strategi mot **arbeidslivskriminalitet**. Videre vurderes gjennomføring av nytt direktiv om vern av personer som varsler om brudd på EU-lovgivning. Når det gjelder forslag til nytt direktiv om minstelønn i EU har den foreløpige vurderingen vært at det faller utenfor EØS-avtalens virkeområde. Direktivet er på det tidspunktet dette skrives ikke formelt vedtatt. Regjeringen vil ta kampen for den norske arbeidslivsmodellen gjennom å utnytte handlingsrommet i EØS-avtalen, og i de situasjoner der norsk arbeidslovgivning og tariffavtaler blir utfordret, drive aktivt politisk arbeid i EØS-samarbeidet.

Regjeringen har også til vurdering et nytt direktiv om tydelige og forutsigbare arbeidsvilkår, som blant annet styrker beskyttelsen for arbeidstakere med atypisk tilknytning til arbeidslivet. Et høringsforslag om gjennomføring av dette direktivet skal sendes ut våren 2022. I desember 2021 la EU lagt frem en pakke av tiltak, herunder et direktivforslag, som skal styrke arbeidsvilkårene for personer som arbeider via **digitale arbeidsplattformer**. Begge disse initiativene er relevante for regjeringens arbeid med oppfølgingen av NOU 2021: 9: *Den norske modellen og fremtidens arbeidsliv* (Fougner-utvalget).

Det forventes nye initiativer fra EU om regulering av fjernarbeid og retten til å koble fra digitale verktøyer. Regjeringen vil følge denne utviklingen tett, i nært samarbeid med arbeidslivets parter.

Ordnet arbeidsliv og kamp mot sosial dumping er viktig for regjeringen - også på europeisk nivå. Regjeringen arbeider for at regelverket på **vegtransportområdet** utformes slik at det reduserer mulighetene for misbruk og svindel knyttet til sosiale rettigheter og trafikksikkerhet. Norske myndigheter vil arbeide for å styrke samhandlingen med kontrollmyndigheter i andre EU-land, blant annet gjennom økt kontrollsamarbeid som følge av reglene i Mobilitetspakke 1, som ble tatt inn i

EØS-avtalen 18. mars 2022. Videre arbeider regjeringen med å utarbeide **en nasjonal handlingsplan mot sosial dumping i transportsektoren**. Handlingsplanen vil ha tiltak innenfor regelverk, styrket tilsyn og kontroll, informasjonstiltak og informasjonsutveksling, internasjonalt samarbeid, styrket trepartssamarbeid og samarbeid mellom etater, rekruttering og kompetanseheving. Planen ferdigstilles i 2022 og vil være en viktig sak for regjeringen å fremme overfor EU.

Konkurransen i **luftfarten** er hard og flyselskapene tvinges til å tenke nytt om hvordan kostnadene kan kuttes. Et sentralt tema i den kommende stortingsmeldingen om luftfart, som etter planen skal legges frem høsten 2022, er å redegjøre for hva som kan gjøres for å redusere eller forebygge uheldige sosiale konsekvenser av kostnadspresset – særlig for flygende personell. Arbeidet med meldingen innebærer omfattende involvering av fagforeninger, flyselskaper, tilsynsmyndigheter og flere departementer. I tillegg samordnes arbeidet med ny norsk politikk med parallelle prosesser som foregår i regi av Kommisjonen. Underveis i arbeidet vil de foreløpige resultatene bli innarbeidet i handlingsplanen mot sosial dumping i transportsektoren. Stortingsmeldingen vil konkretisere i hvilken grad den nye norske politikken innebærer initiativ overfor EU.

Skattelovgivning og regelverk for offentlig støtte

Selv om EUs sekundærlovgivning om harmonisering av skatteregler ikke er en del av EØS-avtalen, danner EØS-avtalens bestemmelser om fri bevegelse rammer for hvordan **norsk skattelovgivning** kan utformes. Sekundærlovgivningen på skatteområdet er også relevant, fordi det kan gi viktige avklaringer om forholdet mellom fri bevegelse og handlingsrommet for skatteregler som motvirker skatteomgåelse og ivaretar behovet for å beskytte skattefundamentet. Regjeringen vil derfor følge tett og arbeide aktivt med å påvirke utviklingen av EU-/EØS-retten på disse områdene.

Regjeringen støtter EUs innsats for å **motvirke skatteomgåelse og uthuling av skattegrunnlaget**, og vil særlig følge med på den videre behandlingen av Kommisjonens forslag til direktiv som skal forebygge misbruk av skallselskap. Videre vil regjeringen følge EUs arbeid med å gjennomføre OECD/G20s *Inclusive Frameworks* to-pilarløsning for skattelegging av store flernasjonale konsern.

Regelverket for offentlig støtte er et sentralt virkemiddel i Europas grønne giv, gjenopprettelsen av økonomien etter covid-19-pandemien og for å sikre europeisk økonomi gjennom Ukraina-krigen. I tillegg til vedtagelse av nødvendig kriseregulering, er Kommisjonen midtveis i prosessen med å revidere store deler av støtteregelverket for å sikre at det fortsatt er egnet til å oppnå formålene med regelverket («fit for purpose») og til å understøtte blant annet den grønne og digitale omstillingen. Støtte kan være et viktig virkemiddel for å oppnå politiske målsetninger og samfunnsnyttige formål som markedet ikke selv leverer. Norge gir i dag blant annet betydelig støtte til regional utvikling gjennom ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift. Det gis også betydelig støtte til viktige miljø- og energirelaterte tiltak, f.eks. el-biler og satsning på hydrogen. Videre er støttereglene av stor betydning for norske skatte- og avgiftsregler, ettersom om lag 75 prosent av offentlig støtte i Norge tildeles gjennom over 20 ulike støtteordninger som er integrert i skatte- og avgiftssystemet. Regjeringen vil derfor arbeide aktivt med gjennomføringen av revisjonen og utarbeidelse av nytt regelverk, og bidra til at regelverket er effektivt og mest mulig tilpasset Norges behov og interesser. Dette gjelder en solid og robust utforming av differensiert arbeidsgiveravgift og hvordan reglene som begrenser støtte til foretak i vanskeligheter skal være i fremtiden.

Important Projects of Common European Interest (IPCEI) er innovative prosjekter på utvalgte industrielle områder. Prosjektene skal **fremme investeringer i Europa** og på sikt **styrke Europas konkurranseevne**. IPCEI-prosjekter støttes med nasjonale midler til nasjonale prosjekter. Statsstøttereglene for IPCEI åpner for høyere støtteintensitet samt mulighet for å støtte

førstegangsinvesteringer i industriell skala. Forutsetningen for en IPCEI er at området den dekker har en såkalt markedssvikt som tilsier et behov for ekstra støtte utover ordinær statsstøtte.

Sikre effektive kapital- og finansmarkeder

Norsk finansnæring er viktig for kapitaltilgangen til norsk næringsliv. EØS-avtalen sikrer at norsk finansnæring er en integrert del av EUs indre marked og at norske myndigheter kan delta i felleseuropeisk tilsyn og regelverksutvikling. Det bidrar til å forenkle tilgangen til kapital for norske bedrifter og styrker norske myndigheters evne til å føre tilsyn med foretak som opererer grensekryssende.

Etter finanskrisen i 2008 og 2009 har antallet regelverkstiltak på finansområdet fra Kommisjonen økt markant. Norsk finansmarkedsregulering er i stor grad basert på EØS-regler, som igjen ofte bygger på internasjonale anbefalinger. Regjeringen vil sikre at norske foretak og markeder fortsatt kan ha en velfungerende tilknytning til det indre markedet.

EU er i gang med å gjennomføre evalueringer og revisjoner av sentrale deler av **finansmarkedsregelverket**. Fremover er det ventet revisjoner av innskuddsgaranti- og krisehåndteringsregelverket, regelverket for børnoteringer og makrotilsynsregelverket. I tillegg er det lagt frem forslag til endringer i solvensregelverket for forsikringsforetak, verdipapirregelverket, fondsregelverket og kapitalkravsregelverket for banker. Regjeringen vil opprettholde den norske innskuddsgarantien på minimum to millioner kroner.

Arbeidet med **antihvitvasking og -antiterrorfinansiering** og **bærekraftig finans** er høyt prioritert i EU, og er områder som norske myndigheter følger tett.

EUs taksonomi for bærekraftig økonomisk aktivitet kan bli et viktig verktøy for å kanalisere privat kapital til bærekraftige prosjekter og løsninger (jf. omtale av taksonomien under kapittel 1). Regjeringen støtter målet om å gjøre det lettere for aktører i finansmarkedene å identifisere bærekraftige investeringer. For at taksonomien skal være et effektivt og troverdig verktøy for å kanalisere kapital til bærekraftig virksomhet og gi selskaper incentiver til omstilling, må kriteriene være ambisiøse og vitenskapsbaserte. Det første settet med taksonomikriterier trådte i kraft i EU 1. januar 2022. Taksonomien skal utvides over tid med kriterier for flere aktiviteter og miljømål. Kommisjonen skal også vurdere om taksonomien skal utvides til å omfatte samfunnsmessige mål og om rammeverket kan endres for å legge bedre til rette for omstilling bort fra aktiviteter som gjør betydelig skade på klima og miljø. Regjeringen vil arbeide for å ivareta norske interesser i EUs arbeid med å videreutvikle taksonomien, med mål om at systemet skal være et verktøy for norske virksomheter som ønsker å finansiere virksomhet som allerede er bærekraftig eller ønsker å omstille sin virksomhet i en bærekraftig retning.

Digital finans er også en viktig del av flere regelverksprosesser i EU. Kommisjonen har blant annet foreslått nye lovregler for IKT-sikkerhet i finanssektoren. Norsk finansnæring var tidlig ute med å ta i bruk digitale løsninger, og er langt fremme på IKT-sikkerhet. Nye EU-regler på området antas derfor å ikke ville medføre store konsekvenser for norske foretak. EU arbeider også med lovregler for kryptoaktiva. Regelverket vil skape et juridisk rammeverk for kryptoaktiva som ikke dekkes av eksisterende EU-regelverk. Målet er å sikre forbruker- og investorbeskyttelse for aktører i markedet for kryptoaktiva, og håndtere eventuelle fremtidige trusler mot finansiell stabilitet. Regjeringen vil vurdere hvordan reglene bør følges opp i Norge når de er vedtatt i EU.

Regjeringen følger utviklingen i finansmarkedsreguleringen i EU, og søker aktiv medvirkning for å ivareta norske interesser. Regjeringen vil fremheve prinsippet om at lik risiko bør reguleres likt. Det

er viktig for å unngå at risikoen bygger seg opp der den er minst regulert, og for å sikre at lik type virksomhet følger de samme regulatoriske prinsippene.

Regjeringen legger særlig vekt på hensynet til finansiell stabilitet. Finansiell stabilitet og evnen til økonomisk vekst henger tett sammen. Regjeringen vil blant annet fortsette å påpeke nødvendigheten av **nasjonal fleksibilitet** i utarbeidelse av regelverk og krav, inkludert krav til egenkapital og likviditet i banker, slik at reguleringen så langt som mulig kan tilpasses det nasjonale risikobildet og strukturelle forhold.

Avklare deltakelse i InvestEU

InvestEU er et nytt EU-program som samler og videreutvikler finansieringsvirkemidler som lån, garantier og egenkapitalinvesteringer fra 13 tidligere rammeprogram og Det europeiske fondet for strategiske investeringer. Programmet gjelder for perioden mellom 2021 og 2027. InvestEU består av følgende fire programområder («vinduer»): 1) Bærekraftig infrastruktur; 2) Forskning, innovasjon og digitalisering; 3) Små og mellomstore bedrifter (SMBer); og 4) Sosiale investeringer og humankapital. InvestEU skal implementeres av Den Europeiske investeringsbanken (EIB), Det europeiske investeringsfondet (EIF), Den nordiske investeringsbank (NIB) og andre internasjonale finansinstitusjoner. Virkemidlene under EIB og EIF startet opp i andre kvartal av 2022, mens det antas at virkemidlene gjennom NIB kan iverksettes først rundt årsskiftet 2022/2023.

Regjeringen legger opp til å delta i alle virkemidlene som er igangsatt under programmet, med unntak av virkemidlene under vinduet for sosiale investeringer og humankapital. I tillegg mener regjeringen at Norge, på lik linje med andre EU-land, bør delta i InvestEU-portalen for prosjekter og bedrifter som søker investering. Det er ikke avklart om norsk deltakelse i virkemidlene under NIB kan dekkes innenfor gjeldende budsjettamme. EØS-komiteens beslutning om innlemmelse av InvestEU-forordningen i EØS-avtalen ventes i juli 2022. Det er også ventet at norsk deltakelse kan formaliseres gjennom avtaler med Europakommisjonen i juli 2022.

4. Et sterkere Europa i verden

Nato er grunnpilaren i norsk sikkerhetspolitikk. For regjeringen er det viktig at utviklingen i EU på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området utfyller Nato og bidrar til å styrke det transatlantiske samarbeidet. Det er positivt at **Det permanente strukturerte samarbeidet (PESCO), EUs forsvarsfond (EDF)** og andre initiativer i EU på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området utvikles på en åpen og inkluderende måte overfor Nato og allierte land som ikke er medlemmer av EU, innenfor de rammene som settes av EUs rettslige og institusjonelle rammeverk. Samarbeidet mellom Nato og EU har vært godt i håndteringen av Russlands angrepskrig mot Ukraina. Gjennom denne krisen har vi sett klare tegn til en god arbeidsfordeling mellom EU og Nato. Regjeringen vil bidra til at dialogen og samarbeidet mellom EU og Nato videreutvikles i 2022-2023. Regjeringen vil særlig prioritere tiltak for økt militær mobilitet og samarbeid om forsvar mot cyber- og hybride trusler.

Den forverrede sikkerhetssituasjonen i og rundt Europa de siste årene har ført til større oppmerksomhet i EU om unionens evne til å ivareta indre og ytre sikkerhet. EUs sentrale rolle i Europas reaksjoner mot den russiske invasjonen av Ukraina har ytterligere bidratt til å øke unionens sikkerhetspolitiske rolle. Dette kommer også til uttrykk i **EUs nye sikkerhetsstrategi, *Strategic Compass***, som ble vedtatt av EUs råd i mars 2022. Det er i norsk interesse – både sikkerhetspolitisk og økonomisk – å samarbeide tett med EU og EUs medlemsland for å fremme sikkerhet og forsvar, og justis- og politisamarbeid i Europa.

Samarbeidet innenfor EUs felles sikkerhets- og forsvarspolitikk er preget av betydelig dynamikk, gjennom iverksetting av flere initiativer, som permanent strukturert samarbeid (PESCO) og EUs

forsvarsfond (EDF). I tillegg kommer europeiske initiativer utenfor EUs strukturer, som **Det europeiske intervensjonsinitiativet (EI2)**, der Norge i 2019 ble medlem. Kommisjonen legger trykk på iverksetting av **forsvarsinitiativene** og **romfart**, og dynamikken på det forsvarsindustrielle området ses i økende grad i sammenheng med utviklingen av EUs indre marked. Dette kommer blant annet til uttrykk gjennom etableringen i Kommisjonen av et nytt generaldirektorat med ansvar for forsvarsindustri og romfart.

Særlig gjennom våren 2022 har EU fått en tydeligere sikkerhetspolitisk rolle, i samarbeid med Nato. Regjeringen vil fortsette arbeidet med å **styrke det sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeidet i Europa**, innenfor de rammer som ligger i at Norge ikke er medlem av EU. Dette innebærer blant annet å videreutvikle den **sikkerhetspolitiske dialogen** og **samordningen med EU**, inkludert avholdelse av sikkerhetspolitiske seminarer og konsultasjoner, løpende **informasjonsutveksling** med Kommisjonen, Europaparlamentet og Rådet, samt også dialog med utvalgte medlemsland. Etter invitasjon vil Norge også fortsette med å delta i EUs krisehåndteringsøvelser.

Norge deltar i **EUs forsvarsfond (EDF)** i perioden 2021-2027. EDF er et nytt program som skal bidra til å styrke og videreutvikle den europeiske forsvarsteknologiske og industrielle base gjennom flernasjonalt myndighets- og industrielt samarbeid om forskning og utvikling av **forsvarsteknologi**. På flere områder er teknologiutviklingen i sivil og kommersiell sektor også relevant for forsvarsformål. EDF vil derfor ses i sammenheng med andre relevante EU-programmer som forsknings-, innovasjons- og romprogrammene hvor Norge også deltar. Norsk forsvarsindustri er sterkt eksportrettet, og med Europa som et betydelig marked. For norsk forsvarsindustri og forsvarsforskning er EDF derfor viktig for å sikre adgang til det europeiske markedet, og samtidig kunne delta i utviklingen av relevante forsvarskapabiliteter.

Internasjonalt samarbeid er sentralt for videreutvikling av den norske forsvarssektoren. Basert på avtalen Norge har med Det europeiske forsvarsbyrået (**European Defence Agency, EDA**) fortsetter utviklingen av samarbeidet med byrået. Norge deltar primært i aktiviteter som direkte bidrar til økt operativ evne eller hvor norsk forsvarsindustri har relevant kompetanse og produkter. Norge deltar innen flere forskning og teknologiutviklingsprosjekter, samt programmer innen kapabilitetsutvikling. Videre er Norge deltakende i samarbeidet for militær mobilitet og innen ulike militære øvings- og treningsaktiviteter.

EU har åpnet for deltakelse fra tredjeland i Pesco, noe som er viktig for samarbeidet EU-Nato. EUs beslutning åpner for at Norge kan delta i konkrete Pesco-prosjekter. Sammen med USA og Canada deltar Norge allerede i Pesco-prosjektet for **militær mobilitet**. Prosjektet har som mål å forbedre evnen til å forflytte militære styrker gjennom Europa, og dette er også et prioritert område i EU-Nato-samarbeidet.

Regjeringen deltar aktivt i Kommisjonens ekspertgruppe for forsvars- og sikkerhetsanskaffelser. Under møtene i ekspertgruppen for forsvars- og sikkerhetsanskaffelser diskuteres kartlegging, analyse og videreutvikling av EUs indre marked for offentlige forsvarsanskaffelser. Norge har gjennomført EUs direktiv 2009/81/EF om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser og møtedeltakelse er av stor viktighet for å få innsikt i hvilken virkning direktivet har hatt på det europeiske forsvarsmarked. Møtedeltakelse er videre sentralt for å kunne diskutere juridiske problemstillinger med de andre medlemslandene og forbli oppdatert på utviklingen i EU på rettsområdet.

For å ivareta Norges interesser når det gjelder deltakelse i EUs forsvarssamarbeid, vil regjeringen også i 2022-2023 prioritere dialogen med nærstående EU-land som Tyskland, Sverige, Finland, Danmark, Frankrike og Nederland.

Norges samarbeid med EU på forsvarsområdet må også ses i sammenheng med øvrige **flernasjonale samarbeidsordninger i Europa** hvor nære EU- og Nato-land er med, inkludert det tysk-ledede *Framework Nation Concept* (FNC), det britisk-ledede *Joint Expeditionary Force* (JEF), det fransk-ledede Det europeiske intervensjonsinitiativet (Ei2), samt *Northern Group* og Nordefco. Regjeringen vil fortsette å prioritere deltakelse i disse Europa-baserte flernasjonale og regionale samarbeidsordningene.

5. Beskytte den europeiske levemåten

Det europeiske helseberedskapssamarbeidet

Norges viktigste partner for å trygge vår helseberedskap er EU. Pandemien har imidlertid vist at eksisterende mekanismer for europeisk helseberedskapssamarbeid har vært for begrenset. Av den grunn har EU etablert et helsesamarbeid for å styrke europeisk helseberedskap. I dette ligger initiativer og tiltak som skal etablere robuste systemer på helseområdet både i og utenfor krise. Dette skjer i erkjennelsen av at de fleste enkeltlandene i EU ikke kunne håndtere pandemien på egenhånd.

EU vil kunne ta initiativ på en rekke områder for å styrke arbeidet innenfor helse for å ha et robust fundament i en krise. Samarbeidet vil derfor ha effekt på helseområdet både utenfor og i kriser. Til grunn for EUs samarbeid er imidlertid at helsepolitikk, herunder utforming og drift av helsetjenester, er et nasjonalt anliggende. Hittil har EU gjennom konkrete regelverk styrket mandatet til det europeiske smittevernbyrået og det europeiske legemiddelbyrået hvor Norge som EØS-land er inkludert. I tillegg er styrket regelverk om grensekryssende helsetrusler i ferd med å vedtas hvor Norge som EØS-land også omfattes.

Et ytterligere element i pakken med regelverk er etableringen av EUs helsekrisemyndighet – Hera (Health Emergency Response Authority). Hera skal, både i freds- og krisetid, være et bindeledd mellom forskning, utvikling, produksjon, innkjøp og distribusjon av alle medisinske mottiltak, som legemidler og medisinsk utstyr. Hera skal sikre at medlemslandene har tilgang til medisinske mottiltak når forsyningen svikter eller Europa er i en krise. Industriutviklingskomponenten i Hera er altså betydelig gjennom utvikling av helsenæringen og ambisjonen om styrket «strategisk autonomi» i Europa.

Regjeringen har besluttet at det innledes forhandlinger med EU med sikte på å kunne inngå en avtale om norsk tilknytning til det styrkede europeiske helseberedskapssamarbeidet. Det skal arbeides for en løsning som gir Norge størst mulig påvirkning gjennom fulle deltakerrettigheter

Legemiddelberedskap

Tilgang til legemidler, herunder vaksiner, er grunnleggende i et samfunn. Legemiddelmangel har overtid vært en utfordring både i Norge og internasjonalt. Covid-19-pandemien har tydeliggjort dette, og forsyningssikkerhet av legemidler har fått ytterligere oppmerksomhet og arbeid med legemiddelberedskap er intensivert. For Norge er produksjonsproblemer, avregistrering og et lite attraktivt norsk marked hovedårsaker til mangelsituasjoner, i tillegg til problemer med distribusjon eller videresalg av legemidler.

Tilgang til legemidler og forsyningssikkerhet er en viktig del av EUs helsesamarbeid (European Health Union). Det europeiske legemiddelbyrået (EMA) er som ledd i dette gitt et styrket mandat. EMA er gitt kompetanse innenfor legemiddel- og medisinsk utstyrsberedskap og dermed kunne håndtere arbeid med å ivareta tilgangen til legemidler og medisinsk utstyr under både alvorlige hendelser og i

kriser. Deltakelse i EUs styrkede helseberedskapssamarbeid er et viktig element i norsk legemiddelberedskap for å ivareta tilgangen til legemidler. Det er i tillegg et av hovedtemaene i EUs legemiddelstrategi som vil være del av revisjonen av legemiddelregelverket som Kommisjonen tar sikte på å fremme i fjerde kvartal 2022.

IPCEI innen helse er en oppfølging av etableringen av helseberedskapsmyndigheten, Hera, og vil kobles til arbeidet i Hera om utvikling av nye generasjoner av medisinske mottiltak og nye produksjonsteknologier. Virkeområdet for IPCEI innen helse skal omfatte både legemidler og medisinsk utstyr. Regjeringen vil kartlegge muligheten for å knytte seg til IPCEI helse da dette kan være en mulighet for norsk helsenæring.

EUs ordning for sivil beredskap

EUs ordning for sivil beredskap (Union Civil Protection Mechanism – **UCPM**) er del av EUs langtidsprogrammer som Norge deltar i. Ordningen er det viktigste grunnlaget i EU for sivil katastrofeinnsats og annet samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid. Konkret innebærer det blant annet at deltakerstatene stiller ressurser til rådighet for kriserammede stater, både i og utenfor Europa. UCPM har som målsetting å styrke samarbeidet mellom medlemslandene innenfor forebygging av hendelser, beredskapsarbeid samt hendelses- og krisehåndtering. Det å ha godt koordinerte responskapasiteter på europeisk nivå betyr at rammede land har ett kontaktpunkt for å be om europeisk bistand. Videre sørger denne ordningen for at ekspertise og kapasiteter er forberedt og samtrekt, noe som gir en sterkere og mer enhetlig felles respons. EUs ordning for sivil beredskap forvaltes i Norge av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) på vegne av Justis- og beredskapsdepartementet.

De siste årenes kriser, har vist at UCPM er et fleksibelt instrument som kan benyttes i store kriser. Konkret benyttet man UCPM til hjemhenting av europeiske borgere strandet i utlandet ved utbruddet av covid-19 pandemien.

Krigen i Ukraina har medført den største mobiliseringen av ressurser siden ordningen ble opprettet i 2001. For å respondere på den humanitære situasjonen i Ukraina, har alle 27 av EUs medlemsstater pluss Norge og Tyrkia, tilbudt hjelp via UCPM. Logistikk-sentre har blitt opprettet i Polen og Romania, for å effektivt kunne levere in-kind-assistans til Ukraina. Eksempelvis har helsesektoren bistått Ukraina og nabolandene med legemidler, medisinsk utstyr og smittevernustyr gjennom ordningen. Norge har i tillegg bistått med medisinsk ekspertise på bakken og med evakuering av pasienter. Donasjoner og kapasiteter fra Norge finansieres gjennom humanitær bistand i tilknytning til krigen i Ukraina.

Norge bidrar med flere beredskapskapasiteter. NOR EMT er meldt inn som kapasitet til EUs sivile beredskapsmekanisme. Norge er også vertskap for en luftambulans som skal brukes til transport av pasienter med alvorlig smittsomme sykdommer mellom land i Europa, som en rescEU kapasitet. Når luftambulansen ikke er på oppdrag for EU, inngår flyet i nasjonal luftambulansetjeneste. Det er samfunnsøkonomisk lønnsomt med en felleseuropeisk beredskapsordning, fremfor at enkeltstater fullt ut skal bygge egen beredskap for alle typer mulige hendelser, og ordningen anses som et viktig sikkerhetsnett for norsk samfunnssikkerhet og beredskap. RescEU-kapasiteter etableres fortløpende i ordningen, og norske myndigheter vurderer hvorvidt Norge bør være vertsland for flere noen av de aktuelle kapasitetene. Oppbyggingen av kapasiteter bidrar til å styrke norsk og europeisk beredskap.

Grensekryssende kriminalitet

Norge er tjent med felleseuropeiske løsninger på felles utfordringer på justis- og innenriksfeltet. Et tett samarbeid mellom norsk politi og påtalemyndighet og tilsvarende myndigheter i Europa er viktig

for å bekjempe den grensekryssende kriminaliteten. Særlig prioriterte områder omfatter samarbeid om bekjempelsen av internettrelaterte overgrep mot barn og unge, vold mot kvinner og vold i nære relasjoner. Regjeringen vil bidra til et forsterket **justispolitisk samarbeid** i Europa for bedre å kunne bekjempe digital og annen **grensekryssende kriminalitet**. Regjeringen vil arbeide aktivt for å ivareta norske interesser i forhandlingene om nye rettsakter om utveksling av informasjon mellom politimyndighetene i Schengen-samarbeidet.

Norge har fra 1. mai 2022 innført et **nasjonalt passasjerlistesystem (PNR-system)** som skal bidra til å forebygge, oppdage, etterforske og rettsforfølge terrorhandlinger og annen alvorlig kriminalitet. Regjeringen vil fortsette dialogen med EU med sikte på forhandlinger om norsk tilslutning til PNR-direktivet. Slik tilslutning vil gi et større tilfang av PNR-opplysninger og vil derved øke muligheten for at PNR-enheten fanger opp opplysninger som er av betydning.

Det er i Norges interesse at EU fortsatt prioriterer å sikre et høyt sikkerhetsnivå, samtidig som individets grunnleggende rettigheter ivaretas. I **bekjempelsen av terror og ekstremisme** vil regjeringen i 2022-2023 prioritere deltakelse i relevante fora og følge EUs arbeid tett når det kommer til utviklingen i trusselbildet, informasjonsdeling, håndtering av ekstremistisk propaganda på nett og radikaliserings.

Indre sikkerhet forutsetter at grense-, toll- og politimyndigheter har tilgang til korrekt informasjon til rett tid. Norge bruker, og deltar i utviklingen av, IT-systemene innenfor Schengen-samarbeidet. Regjeringen vil arbeide aktivt for å ivareta norske interesser i forhandlingene om et nytt forslag til endringer i **grenseforordningen**.

Norge vil sammen med EU og EUs medlemsland fortsette å støtte tiltak for å bekjempe **kriminelle nettverk** i utsatte land i Nord-Afrika, Sahel og Midtøsten. Dette omfatter bidrag til å effektivisere lokale myndigheters arbeid med å styrke grensekontroll og bekjempe smuglernettsverk, inkludert nettverk som driver menneskehandel.

Regjeringen mener at det på sikt bør være et mål å knytte seg til EUs rammebeslutning om **soningsoverføring** for å effektivisere arbeidet med soningsoverføringer ytterligere, og minske behovet for bilaterale avtaler på dette området.

Migrasjon

Tilknytningen til **Schengen-samarbeidet** utgjør Norges viktigste **samarbeidsplattform** med EU på **migrasjonsfeltet**. Schengenlandene har felles regler om inn- og utreise til hele Schengen-området. Det inkluderer blant annet felles regler om visum, dokumentasjonskrav, bortvisning og retur. Avtalen er **dynamisk**, noe som innebærer at nytt regelverk som er Schengen-relevant, gjennomføres i norsk rett. I henhold til tilknytningsavtalen til Schengen deltar Norge i forhandlingene om nytt regelverk i EUs rådsstruktur. Regjeringen vil arbeide aktivt for å styrke vår felles yttergrense gjennom å bevare og videreutvikle norsk deltakelse i Schengen-samarbeidet.

Regjeringen tar sikte på å fortsette å bidra til tiltak organisert av Det europeiske grense og kystvaktbyrået (**EBCG/Frontex**). Et styrket Frontex vil være et viktig bidrag til god forvaltning av Schengen-yttergrenser. Styrkingen av mandatet til Frontex på returområdet er videre viktig for å sikre en effektiv returpolitikk i hele Schengen-området. Regjeringen vil ivareta ansvaret for å kontrollere vår del av den felles yttergrensen i Schengen samt bidra til effektiv kontroll av andre deler av yttergrensen for å sikre grensepassering inn i Europa i ordnede former.

Som følge av Schengens reisefrihet, blir Norge berørt av asylankomstene til Europa og det er i norsk interesse at EU-landene lykkes i å motta, registrere og behandle asylsøknader på en betryggende

måte. Norge står utenfor EUs regelverk på **asylfeltet**, men har valgt å inngå tilknytningsavtaler på særskilte områder. Det gjelder Dublin-samarbeidet som regulerer hvilket land som skal være ansvarlig for å behandle en asylsøknad, samt et felles fingeravtryksregister (Eurodac) hvor søkerne blir registrert. EU har vedtatt endringer i regelverket for EASO (*European Asylum Support Office*), som blant annet innebærer at navnet endres til *European Asylum Agency* (EUAA). Norge ønsker å videreføre tilknytningen til asylbyrået og er i dialog med Kommisjonen om dette.

Gjennom håndteringen av migrasjonskrisen i 2015/2016 og covid-19 pandemien har det skjedd en betydelig videreutvikling i EU sine systemer for beredskap og informasjonsutveksling, knyttet til migrasjon. Under begge krisene dro EU nytte av bedret sanntidsinformasjon og samordning. Som følge av massefluktsituasjonen etter Russlands invasjon av Ukraina, ble EUs krisemekanismer på nytt aktivert i februar 2022. For Norge har det vært viktig å arbeide for deltakelse i relevante **informasjonsutvekslingsplattformer**. Fra norsk ståsted har man stilt seg villig til å bidra til felles rapportering og gjensidig informasjonsutveksling, også utover rammene for Schengen-samarbeidet. Etter norsk syn er denne typen samarbeid en fordel både for EU og Norge når man står ovenfor felles utfordringer.

Et annet utslag av utviklingen på området siden 2015/2016 og EUs ønske om en helhetlig tilnærming til migrasjon, er økt fokus på sikkerhetsmessige og utenrikspolitiske aspekter. EU ønsker økt samarbeid med opprinnelses- og transitland, med tanke på forebygging av irregulær migrasjon, kapasitetsbygging og retur av personer uten lovlig opphold. EU har signalisert at de ønsker å bruke alle tilgjengelige verktøy for å bidra til at opprinnelsesland tar tilbake egne borgere som ikke har lovlig opphold i EU/Schengen. Dette har blant annet resultert i at visumprosedyrer nå kan brukes som et verktøy for å oppnå bedret retursamarbeid fra tredjeland, noe Norge har støttet. Kommisjonen vurderer nå årlig relevante opprinnelsesland sitt samarbeid med retur, og Norge deltar i diskusjonen om eventuelle innstramminger i felles visumprosedyrer mot opprinnelsesland som samarbeider dårlig om retur. Her involveres også EUs utenriktjeneste, for å bedre dialogen om retursamarbeid med det aktuelle tredjelandene.

Når det gjelder sikkerhetsaspektet ved migrasjon, er det økt bevissthet i EU knyttet til såkalt instrumentering av migrasjon. Det vil si at aktører i tredjeland har interesse av å bruke migranter som et verktøy mot EU/Schengen. Situasjonen som oppstod på grensen til Hviterussland vinteren 2021/2022, anses som et klart eksempel på instrumentert migrasjon mot EU/Schengen. Ankomstene satte EUs yttergrensekontroll på prøve. Samtidig viste det at EU var villig til å rette betydelig innsats mot andre relevante opprinnelses- og transitland og private aktører, for å møte migrantstrømmene forut for ankomst til EUs yttergrense. I ettertid har Kommisjonen også fremmet forslag til endringer i Schengen-regelverket hvor de tar høyde for situasjoner hvor migranter brukes som et verktøy av andre. Dette er en viktig problemstilling for Norge som et av landene som ligger langs EUs yttergrense mot øst.

Massefluktsituasjonen etter Russlands invasjon av Ukraina har også aktualisert hvordan flyktninger tas imot og gis muligheter til integrering og inkludering i Europa. Adgang til arbeid, utdanning, bolig og andre viktige rettigheter og tjenester, samt de mer langvarige virkningene på samfunnslivet, er felles utfordringer som står høyt på EUs og Norges dagsorden. Norge er medlem av det europeiske integreringsnettverket (EIN) som ledes av Europakommisjonen. Dette samarbeidet styrker koordinering og utveksling av erfaringer mellom landene og bidrar til oppfølging av EUs handlingsplan for integrering og inkludering. Norge vil delta aktivt i diskusjoner innenfor EU om integrering og inkludering i arbeid, utdanning og samfunnsliv for øvrig.

Høyere utdanning

Forskning og utdanning, og ikke minst høyere utdanningsinstitusjoner, har fått en sentral rolle i arbeidet med å fremme den europeiske levemåten. Kommisjonen arbeider derfor med å styrke europeiske høyere utdanningsinstitusjoners globale rolle og lederskap, og å styrke samarbeidet mellom høyere utdanningsinstitusjoner i Europa. Kommisjonen la i januar 2022 frem **en europeisk universitetsstrategi** og forslag til rådsanbefaling om tettere samarbeid i europeisk høyere utdanning, og Rådet vedtok i april rådskonklusjoner om en europeisk strategi for å styrke høyere utdanningsinstitusjoner for Europas fremtid og rådsanbefaling om brobygging med henblikk på et effektivt europeisk samarbeid om høyere utdanning. Norge la i april 2022 frem en norsk kommentar til dette og vil delta aktivt i den videre dialogen om politikktutvikling og tiltak knyttet til europeiske universiteter og tettere samarbeid i europeisk høyere utdanning.

6. En styrking av europeisk demokrati

Demokrati, kultur og ytringsfrihet

Grunnleggende rettigheter, rettsstatens prinsipper og demokratiske verdier utfordres av autokratiske og illiberale krefter og stemninger i dagens Europa. Kommisjonen, Europaparlamentet og ledende EU-land har samlet seg om flere tiltak for å imøtegå disse. Pandemien har forsterket en allerede negativ utvikling når det gjelder diskriminering av og vold mot sårbare grupper og minoriteter.

Gjennom EØS-midlene ønsker Norge å bidra til å forebygge og motvirke disse negative utviklingstrekkene i Europa. Det gis støtte til ulike programmer innen utdanning, kultur, justissamarbeid og sivilsamfunn samt lokalutvikling for å bidra til samhørighet og for å forsterke demokratiet og sikre meningsmangfold og deltagelse fra ulike grupper. Midlene stilles til rådighet for EU-land som er forpliktet gjennom europeiske konvensjoner og EUs traktater til å respektere grunnleggende verdier i det europeiske samarbeidet. Den finansielle støtten til sivilsamfunnet er et betydelig bidrag til en sektor som utsettes for vanskelige rammevilkår i mange land, og som arbeider for å fremme grunnleggende rettigheter og motvirke diskriminering.

Det er etablert et nært samarbeid mellom Europarådet og EUs byrå for fundamentale rettigheter og EØS-midlene, for å skape synergi mellom det internasjonale samarbeidet for demokrati og rettsstat og innsatsen i de enkelte landene. EØS-midlene utfyller EUs egne tiltak gjennom samhørighetsmidlene.

Å sikre grunnleggende rettigheter, likestilling og ikke-diskriminering på grunnlag av kjønn, etnisitet, religion, seksuell orientering (LHBTIQ), funksjonsevne og alder er derfor prioriterte innsatsområder for Kommisjonen og legges til grunn for Kommisjonens arbeidsprogram, EUs handlingsplaner og flerårige programsamarbeid for budsjettperioden 2021-2027. Norge medvirker i Europakommisjonens rådgivende komitéer og høynivå grupper i tråd med politiske prioriteringer og føringer gitt i regjeringsplattformen.

Et mer politisk styrt kulturliv gir et innskrenket spillerom for kulturaktører og truer den frie utøvende kunst, presse- og ytringsfriheten og historieformidling i enkelte deler av dagens Europa. **EUs strategiske rammeverk for kultur (2019-2024)** anerkjenner den frie kunst- og kulturutøvelses samfunnsbyggende rolle når det gjelder å fremme demokratiske verdier som inkludering, mangfold, likestilling og aktiv samfunnsdeltakelse, hvilket også ligger til grunn for EUs kultur og medieprogram Kreativt Europa (2021-2027). EUs flerårige program for kultursamarbeid Kreativt Europa har dessuten som formål å utvikle og fremme europeisk kulturelt og språklig mangfold, øke konkurransevnen og det økonomiske potensialet i de kulturelle og kreative sektorene. Dette siste synes særdeles viktig

sett i lys av at kulturfeltet i Europa har mistet store deler av sitt inntektgrunnlag under pandemien. Norges deltakelse i Kreativt Europa gir mulighet for økt europeisk kultursamarbeid. Regjeringen vil derfor legge til rette for at norsk deltakelse i programmet videreføres.

EU har de siste årene økt sine aktiviteter på mediefeltet og tilgrensende områder. Formålet med initiativene har blant annet vært å øke innsatsen for **kritisk medieforståelse** og **bekjempe desinformasjon** samt å sikre **mediefrihet** og **mediemangfold**. Kommisjonen har varslet en kommende rettsakt med tittelen «European Media Freedom Act» (**EMFA**). Det er ventet at forslaget vil fokusere på å fjerne hindre for etablering og drift av medietjenester. Det tas også sikte på å etablere et felles rammeverk som ivaretar mediefrihet og mediemangfold i det indre markedet. Bakteppet for initiativet er blant annet den viktige rollen frie medier spiller for demokratiet og et ønske om å motvirke at myndigheter og private interesser legger press på mediene. Kommisjonen avsluttet i mars en åpen høring hvor det ble bedt om innspill til utarbeidelsen av utkastet til EMFA. Kommisjonen planlegger å fremme et forslag til EMFA i tredje kvartal 2023. Regjeringen vil følge arbeidet med EMFA tett for å ivareta norske interesser.